

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
географічний факультет, Військовий інститут

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
географічний факультет

Одеський національний університет імені І.І.Мечнікова
геолого-географічний факультет

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна
кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

Волинський національний університет імені Лесі Українки
кафедра туризму та готельного господарства

Ужгородський національний університет
факультет туризму та міжнародних комунікацій

Луцький національний технічний університет
кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Мукачівський державний університет
кафедра географії та суспільних дисциплін

Київський національний лінгвістичний університет
кафедра психології і туризму

Економічний університет у Катовіцах

Сілезький університет у Катовіцах
Інститут суспільно-економічної географії і управління простором

Верхньосілезька академія імені Войцеха Корфантего

Управління туризму та промоцій Київської міськдержадміністрації

Асоціація в'їзних туроператорів України

Київське військово-історичне товариство

Інститут досліджень діаспори

ВІЙНА ТА ТУРИЗМ

Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції
Київ, 11 листопада 2022 р.

УДК 338.48:355.422(477:470)(082)

B42

Війна та туризм: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 11 листопада 2022 р.) – К.:ТОВ «Геопринт»,2022. – 319 с.

*Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
протокол № 3 від 25 жовтня 2022 р.*

*Рекомендовано до друку Вченою радою Військового інституту
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
протокол № 3 від 17 листопада 2022 р.*

Рецензенти:

Мальська Марта

докторка економічних наук, професорка

Львівський національний університет імені Івана Франка

Король Олександр

доктор географічних наук, професор

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Антоненко Володимир

доктор географічних наук, професор

Київський університет культури

ISBN 978-617-674-060-5

Збірка матеріалів міжнародної науково-практичної конференції містить його програму та результати студіювань науковців, педагогів, аспірантів і студентів різних регіональних центрів, а також практиків туризму. У публікаціях висвітлюються та аналізуються питання впливу воєнних дій на туристсько-рекреаційний потенціал території, втрат туризму через російсько-українську війну, воєнного туризму як навчальної дисципліни, глобальних викликів для України та світу війн та воєнних конфліктів, резильєнтності туристської індустрії під час війн та воєнних конфліктів, впливу на міжнародний туризм українсько-російської війни, етноксеногенного потенціалу воєнно-історичного туризму та об'єктно-предметної сутності цієї складової воєнного туризму, фортифікацій в туризмі (потенціал, використання та перспективи), ризик-менеджменту в туризмі (фактор війн та воєнних конфліктів), а також фактор російсько-українських війн та воєнних конфліктів в гуманітарному проєкті «Місця пам'яті на мапі України».

© Винниченко І., упорядкування, 2022

ОГЛАВ

Програма конференції	11
----------------------	----

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Туризм під час війн та воєнних конфліктів: глобальні виклики для України та світу

Васько Р. Підготовка здобувачів КНЛУ спеціальності 242 Туризм в умовах воєнної агресії.....	15
Худавердієва В. Глобальні виклики сьогодення для туристично-рекреаційної сфери України	17
Матвійчук Л., Лепкий М., Сміль Б. Конкурентоздатність індустрії туризму Волинського регіону в умовах війни.....	20
Бабушко С., Попович С. Тенденції на Європейському туристичному ринку, зумовлені війною в Україні.....	23
Тищенко О. Туризм під час війни: виклики й перспективи.....	26
Машіка Г. Туризм України в умовах війни: реалії та перспективи розвитку.....	28
Васильчук В. Проблеми збереження історико-культурної спадщини України в умовах війни.....	31
Зінченко В. Особливості психологічного сприйняття туристичних локацій переміщеними особами в період війни.....	34
Кучечук Л. Тенденції розвитку ресторанного господарства України під час війни.....	37
Руденко Г. Туризм як потенційна форма реабілітації постраждалих у війні.....	39
Леоненко Н., Бондаренко В., Загинайко В. Туризм в Україні під час війни: глобальні виклики та оптимальні шляхи відновлення.....	41
Гапоненко Г., Болото К. Перспективні напрями повоєнного відновлення вітчизняного туризму.....	44
Кіптенко В. Війна в Україні: глобальні, європейські та національні наслідки для порядку денного сталого розвитку й туризму.....	47
Габар М. Інтеграційні процеси на туристичному ринку в умовах сучасних глобальних викликів.....	50

Патійчук В., Ціпошук С.	
Сучасні проблеми розвитку туризму в Україні.....	53
Пригара О.	
Безпека туризму в умовах війни: правовий аспект.....	56
Ціватий В.	
Концепт «велнес-туризм» у туристсько-рекреаційному просторі України: воєнний, оздоровчо-адаптивний, інституціональний і психолого-комунікативний аспекти.....	58
Буличева Т., Гринюк Т., Буткалюк К.	
Час небезпеки: екзистенціальні трансформації у суспільстві, економіка та туризм.....	61
Кулагіна А., Аріон О.	
Розвиток «темного туризму» в Україні.....	66
Копилець Є.	
Пам`ятники на ознаменування російської перемоги у Полтавській битві в контексті російсько-української війни.....	70

Українсько-російська війна та її вплив на міжнародний туризм

Цвілий С.	
Структурні зрушення в міжнародному туризмі внаслідок військової агресії росії проти України.....	73
Пестушко В.	
Українсько-російська війна як виклик міжнародному туризму.....	76
Чернишова Т., Демченко М.	
Вплив війни на сучасний стан туризму в Грузії.....	79
Панова І.	
Вплив російського творчнення в Україну на туристичну галузь в світі.....	82
Онищук Н.	
Подорожі та війна: якою буде туристична індустрія України після війни.....	84

Втрати туризму через наслідки війн: вітчизняний та зарубіжний досвід

Ключівський Ю.	
Втрати в туристичній галузі Чеської Республіки через російсько-українську війну.....	89
Бучко Ж.	
Наслідки військового урбіциду для музейної культурної спадщини України.	94
Альтгайм Л., Щербина Х.	
Вплив російсько-української війни на відвідуваність екскурсійних об'єктів історико-культурної спадщини роду Острозьких (на прикладі діяльності туристичної агенції «Вояж.UA»).....	98
Шпарага Т.	
Викрадена, але не втрачена пам`ять.....	101

Вплив воєнних дій на туристсько-рекреаційний потенціал території

A.Dziubińska, M.Komańda Wyzwania dla ukraińskiej turystyki przyjazdowej. Doświadczenie czasu wojny...	107
Кашка М., Пришляк Д. Перспективи розвитку інклюзивного туризму в умовах сьогодення України.	110
Шевченко Р. Екологічне києвознавство як когнітивна галузь туристчної та краєзнавчої науки в умовах війни.....	113
Белікова М. Використання сільського зеленого, екскурсійного, музейного видів туризму під час війни в Україні.....	117
Гедін М. Сталий розвиток туризму в Україні в умовах воєнного стану.....	120
Комова О. Збереження музейної спадщини в умовах війни: європейський досвід та українські реалії.....	123
Чернишова Т., Шуляр Д. Вплив воєнних дій на туристсько-рекреаційний потенціал України.....	127
Кашка М., Твардовська О. Особливості розвитку релігійного туризму на Закарпатті у воєнний час.....	130
Пеняк П., Кочан В. Туризм на Закарпатті під час воєнного стану.....	134
Габчак Н., Габчак С. Особливості транскордонної співпраці в галузі туризму єврорегіонів України.....	136
Ільїн Л., Пасічник М. Адаптація ресторанного бізнесу Волинської області до умов воєнного стану	140
Яковишина М., Климюк Д. Вплив воєнних дій на готельно-ресторанний комплекс «Тунель Кохання Tunnel of Love».....	142
Беженар І. Перспективи розвитку туризму в Україні.....	143

Фортифікації в туризмі:

потенціал, використання, перспективи

Гринюк Д. Смирнов І. Місто Сус у світовому досвіді історико-культурної, фортифікаційної, воєнної та рекреаційної практики.....	148
Хіноцька А., Винниченко І. Друга фортеця Хмельниччини.....	154
Смирнов І. Цитадель Масада – найпопулярніший туристичний об'єкт Ізраїлю.....	158
Гонтаренко Є., Винниченко І. «Хегевальд»: стан та пропозиції промоції.....	164

Споденець І.	
Доповнена реальність як перспективна технологія розкриття інформаційного потенціалу фортифікаційної архітектури України.....	167
Парацій В.	
Завалівський замок: дослідження як форма відродження пам'яті про втрачений архітектурний об'єкт.....	170
Мітькевич О., Смирнов І.	
Лисогорівський форт (Київ) як ресурс для розвитку воєнного туризму (актуальність в умовах російської агресії проти України).....	175
Кара Х., Винниченко І.	
Фортифікації Львівщини в туризмі: проблеми та пропозиції щодо їхнього вирішення.....	180
Божук Т., Мокра А.	
Фортифікаційні споруди міста Збараж.....	184
Каднічанський Д.	
Використання в туризмі фортифікацій XIX століття у Львівській області.....	188
Галатенко І., Винниченко І.	
Фортифікаційні споруди Молдови та їхнє використання в туризмі.....	190
Руднєва А., Смирнов І.	
Замок Читтор – видатна пам'ятка індійського оборонного зодчества.....	194
Долгова К., Винниченко І.	
Фортифікаційні споруди Польщі як туристські об'єкти.....	199
Любіцева О., Смирнов І.	
Саксайваман – найпотужніша цитадель інків як ресурс мілітарі-туризму.....	203

Воєнний туризм як навчальна дисципліна в закладах вищої освіти України та зарубіжжя

Сокол Т., Фастовець О.	
Зміни в змісті підготовки фахівців сфери туризму в повоєнний період.....	208
Винниченко І.	
Воєнно-туристський атлас України: від ідеї створення до сьогодення.....	211
Гуда А.	
Воєнний туризм: теоретичні засади та перспективи розвитку у післявоєнній Україні.....	213
Яковенко Т., Винниченко І.	
Топоніміка Житомира в Воєнно-туристському атласі України.....	217

Воєнно-історичний туризм: об'єктно-предметна сутність, вітчизняний та іноземний досвід

Кучерява Г.	
Перспективи розвитку воєнно-історичного туризму в Україні.....	223
Борисова О., Бунтова Н., Гринюк Д.	
Персоніфікація у воєнно-історичному туризмі (регіональний аспект).....	225

Цуй Д., Смирнов І.	
Накано Такеко – японська Жанна Д'арк.....	228
Денисик Г., Кізюн А., Атаман Л.	
Ландшафти воєнного походження: термінологія та її використання в туризмі.....	232
Гончарук О., Лисенко В.	
Психологічні чинники екскурсійної діяльності на місцях темного та воєнно-історичного туризму.....	234
Шамара І., Моргуненко О.	
Воєнний туризм як перспективний напрям розвитку туризму в Україні.....	237
Меліхова Т.	
Сучасні реалії формування і розвитку воєнного туризму в Україні.....	240
Лисенко В.	
Військовий туризм в часи миру та війни.....	241
Барвінок Н.	
Воєнний туризм як сучасний напрям розвитку туризму в Україні.....	243

Ризик-менеджмент у туризмі: Фактор війн та воєнних конфліктів

Любіцева О., Кочеткова І.	
Кризовий менеджмент у післявоєнному туризмі.....	247
Мацука В.	
Ризик-менеджмент у туризмі воєнного часу.....	250
Кучай О.	
Особливості управління процесами ризик-менеджменту на підприємствах туристичної галузі в умовах війни.....	253
Смирнов І., Любіцева О., Винниченко І.	
Співпраця України з ЄС та НАТО у транспортно-логістичній сфері: геополітичні та єврологістичні проекти.....	256
Кривенкова Р.	
Особливості ризик-менеджменту в туризмі.....	262

Резильєнтність туристської індустрії під час війн та воєнних конфліктів

Кирисюк А.	
Концепт резильєнтність та об'єктивізація в його структурі компонента «воєнний конфлікт».....	266
Дехтяренко С.	
Чи потрібен внутрішній туризм під час війни або Як працює туристична агенція «Патріот» під час війни.....	267
Грищук Ю.	
Резильєнтність представників різних лінгвокультур під час воєнних конфліктів: корпусно-експериментальна діагностика.....	269

Чернега О.

Цифровізація туристичної галузі в Україні під час війни: використання
NFT-технологій..... 270

Смочко Н., Смочко М.

Вплив туризму на резильєнтність особистості в умовах війни..... 274

Етноксогоенний потенціал воєнно-історичного туризму**Смирнов І., Гринюк Д.**

Історична ретроспектива гендерного аспекту як витоки військового туризму
(на прикладі чеських амазонок)..... 276

Палькевич А., Винниченко І.

Військовий некрополь Миколаєва: іноземний сегмент..... 281

Коломієць А.

Князь із династії Гедиміновичів Семен Олелькович: київський період життя
та діяльності..... 285

Гуманітарний проєкт «Місця пам`яти на мапі України»:**фактор російсько-українських війн та воєнних конфліктів****Дзівалтовський В.**

«Життя – Вітчизні, честь - нікому». Мандрівка пам`ятними місцями Києва
часів становлення української державності 1917-1921 років..... 290

Кулешір М.

Автентичність воєнних меморіалів..... 293

Аксьонова Н.

Місця пам`яті російсько-української війни в оглядовій екскурсії Харковом.. 294

Глазунова Т., Винниченко І.

Адреси українського патріота австрійського монаршого роду..... 297

Дарчик М., Кучерук В., Соловйов В.

Ізяславська адреса польського війська..... 303

Степанець І., Винниченко І., Литвиненко Н.

КНУ імені Тараса Шевченка і російсько-українська війна 2014-2022 років:
in memoriam..... 306

Відомості про авторів 310

2. Замки Львівщини. Золота підкова. URL: www.gals-tour.lviv.ua/ex_zamky_1.html
3. *Воронцова Ю., Беліков О.* Замки, фортеці, палаци України. 70 чудес (українською й англійською мовами). – Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2012. – 191 с.
4. *Гуркіна Г.О., Сердюк О.В.* Замки та фортеці України. – Харків: «ТОРСІНГ ПЛЮС», 2009. – 95 с.
5. *Крижкова Н.О.* Туристичне намисто України: Атлас. – К.: ДНВП «Картографія», 2010. – 136 с.
6. Екскурсія по замках Львівщини. URL: http://vacation.lviv.ua/ex_zamky.html
7. Замки Львівської області. URL: <http://lviv.travel/ua/nearlviv/castles>
8. Золота підкова Львівщини. URL: www.vidviday.com.ua/pidkova
9. *Бордун О.Ю.* Стан та перспективи замкового туризму в контексті стратегічного розвитку туристичної галузі західного регіону Опілля. URL: [file:///C:/Users/%D0%9F%D0%9A/Downloads/eui_2011_1_9%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9F%D0%9A/Downloads/eui_2011_1_9%20(1).pdf)
10. Спільна промоція туристичних можливостей та культурно-історичної спадщини Львівської області, Підкарпатського і Люблінського воєводств. URL: <http://art.lviv.ua/project.php?id=3>; Стартував парасольковий проект з промоції туристичних можливостей Львівської області та Підкарпатського і Люблінського воєводств. URL: <http://loda.gov.ua/news?id=9799>
11. Львівський портал. URL: <http://portal.lviv.ua/news/2003/10/30/125806.html>
12. *Рутинський М.Й.* Замковий туризм в Україні. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 432 с.

Божук Тетяна, Мокра Анастасія

ФОРТИФІКАЦІЙНІ СПОРУДИ МІСТА ЗБАРАЖ

Прикладом унікальної туристичної місцевості в Україні є невелике містечко Збараж у Тернопільській області. У місті зустрічається чимало пам'яток історії, культури, архітектури та мистецтва.

Важливе місце у житті краю займають об'єкти фортифікації. Серед них варто відмітити два: Спасо-Преображенську церкву і Збаразький костел святого Антонія.

Спасо-Преображенська церква є однією із найдавніших пам'яток сакральної архітектури м. Збаража. Збудована на місці древнього монастиря 1600 р. та належить до церков оборонного типу. Як свідчать перекази, монастир тут діяв уже у XIII ст., а неподалік стояла Старозбаразька фортеця. У 1474 р. татарська орда знищила і твердиню, і монастир. Така сама доля спіткала будівлю у 1525 та 1589 рр., і кожного разу її відбудовували. Сприяли цьому князь Януш Збаразький і старости Збаразького Григорія Новицького. Під час облоги Збаража Богдан Хмельницький збирав на Княжій горі своє військо. 8 серпня 1649 р. помолився у церкві і пішов під Зборів назустріч королівській армії. У травні 1707 р. Спасо-Преображенську церкву відвідав Іван Мазепа, коли перебував у

місті, де повинен був зустрітися з російським царем Петром I та з польським королем Августом II.

Тридільна, безбанна пам'ятка має характерні риси оборонної споруди: стіни храму масивні, вікна нави вузькі видовжені півкруглі, віконний отвір круглий. До наших днів церква дійшла у перебудованому стані: масивні бані і дерев'яні підбанники з вікнами споруджено над навою і апсидою, дах вежі замінив наметовий, прибудовано ризницю до північного фасаду споруди. Склепіння і стіни всередині церкви розписані іконами. По обидва боки нави знаходяться два бокові вівтарі. Іконостас XIX ст. дерев'яний чотирьохярусний. Запрестольний вівтар Матері Божої Милостивої також виготовлений із дерева невідомими майстрами в XIX ст. [1].

Рис. 1. Спасо-Преображенська церква, м. Збараж

Майже з усіх куточків містечка видніється колишній храм бернардинського монастиря – *Збараський костел святого Антонія*. Величний архітектурний ансамбль створюють надбрамна дзвіниця та монастирські келії. У споруді поєднані риси ренесансу та бароко.

У 1627 р. власник м. Збаража Юрій Збараський поселив тут священників-бернардинів. Вони служили капеланами у військових загонах князя. Саме того часу сягає історія монастиря.

Новий власник міста, князь Януш Збараський, продовжив будівництво святині після смерті Юрія Збараського. Справу чоловіка продовжила його дружина Євгенія з роду Тишкевичів. 7 травня 1637 р. нею підписано Акт фундації новозбудованої обителі. Монастирський храм освятили на честь святого Юрія.

Перше випробування випало на долю оборонного монастиря під час облоги Збараського замку козацьким військом Богдана Хмельницького. Вторгнення турецького війська паші Ібрагіма Шишмана у 1675 році несло для обите-

лі більш серйозні наслідки: відбудований після козацької війни монастирський комплекс був цілковито знищений турками.

Відновленням кляштору зайнявся новий власник Збаража Юзеф Потоцький аж у 1723 р. Спорудження келій будівельники завершили до 1729 р. У 1731 р. розпочалися роботи з реконструкції храму, проте всі зусилля були марними, адже робота виконувалася неякісно.

У 1746 р. будівництво розпочинається заново з легкої руки Станіслава - сина Юзефа Потоцького. Зведення храму проводилося згідно проекту сілезійського архітектора Йогана Ганца.

Нова святиня відрізнялася від попередньої значно більшими розмірами. 2 серпня 1755 р. Антоній Еразм Воллович – луцький латинський єпископ, провів освячення костелу іменем святого Антонія. Відбулася ця блаженна подія після дев'яти років будівельних робіт.

Водночас із костелом відбулося спорудження дзвіниці, господарських приміщень та монастирських келій. Навколо монастирського комплексу було зведено високу кам'яну огорожу з бійницями. У 1785 р. монастир було зачине-но внаслідок церковної реформи Йосифа II. Вже тоді Збараж входив до складу австрійської монархії після поділу Речі Посполитої. На відміну від монастиря, гімназію влада монархії залишила. У 1789 р. костел спіткало горе – сталася пожежа. Впродовж 1790-1795 рр. проводилися відновлювальні роботи. Реставраторами змінено зовнішній вигляд костелу. Святиня набула рис ренесансної будівлі.

Багатьох руйнувань костелу завдавала кожна нова війна - Перша світова, українсько-польська, Друга світова. Після останньої війни радянською владою в храмі влаштовано склад мінеральних добрив. Нова сторінка в історії споруди була перегорнута 1994 р., коли монастирський комплекс було передано на баланс Національного заповідника «Замки Тернопілля». Освячення храму проведено 3 серпня 2000 р. архієпископом Мар'яном Яворським зі Львова. 1900 р. до міста повернулися ченці-бернардини. Сьогодні вони мешкають неподалік костелу в приватному будинку.

Мурована тринавна базиліка з особливим фронтоном і двома фасадними вежами – такий сьогодні костел святого Антонія. Окрім цього, доповнюють оздоблення фасаду різнооб'ємні вікна та фігурні сандрики віконних отворів, декоративні вазони та кам'яні фігурки святих, неглибокі ніші і профільовані карнизи. Подвійними пілястрами підкреслено портал центрального входу, півциркульний люнет з вміщеним у нього вікном міститься над дверима порталу. Чотири консолі підтримують балкон з ажурними ґратками, розташований над входом. Покриті бляхою з металевими хрестами дерев'яні куполи завершують

чотирирусні вежі. Підпружні арки на потужних широких стовпах підтримують хрещаті та півциркульні склепіння всередині костелу. Із дванадцяти бокових вівтарів, на сьогоднішній день, відновлено три: вівтарі центральної нави (вівтар Матері Божої і вівтар Ісуса Христа) і один, який розташований у південній наві.

Серед художніх творів XVIII ст., що частково збереглися всередині храму, виділяються скульптури різьбяр Антона Осінського. З боку пресвітерію до костелу прилягають двоповерхові келії. Розташовані останні вздовж лівої нави костелу і утворюють замкнене з чотирьох сторін подвір'я. Фасади келій тиньковані, позбавлені архітектурного декору. Планування келій коридорне, приміщення розташовані лише з одного боку та перекриті півциркульними склепіннями.

Вежа-дзвіниця розташована з північного боку від храму. Раніше триярусна споруда примикала до оборонної стіни бічними фасадами і виконувала функції в'їзної брами монастиря. Верхній ярус дзвіниці розчленований пілястрами і накритий високим двосхилим дахом з криволінійними фронтонам на торцях. Скульптура святої постаті увінчує фронтон з боку вулиці [2].

Рис. 2. Збараський костел святого Антонія

1. Спасо-Преображенська церква. Залужжя. URL: <https://irp.te.ua/spaso-preobrazhenska-tserkva-na-chernechij-gogi/> (дата звернення: 22.09.2022).
2. Бернардинський монастир та інші сакральні пам'ятки Збаража. URL: <http://www.kray.org.ua/7850/mandrivky/bernardinskiy-monastir-ta-inshi-sakralni-pamyatki-zbarazha/> (дата звернення: 22.09.2022).